

## ЕКОЛОГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВМЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ТА МІЖСЕКТОРАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Основним фактором, що визначає розвиток державно-приватного партнерства вважається наявність інституційного середовища в цій сфері. Ефективна робота органів влади, сільськогосподарських підприємств та різних громадських інститутів, які відповідальні за розвиток державно-приватного партнерства це та база, що дозволяє залучати приватні інвестиції та регулювати взаємовідносини влади і бізнесу при реалізації спільних проєктів. Зробимо спробу визначити цілі, інтереси та очікувані результати кожного з них від відповідального партнерства. Якщо говорити про загальний зміст взаємовпливу держави, сільськогосподарських підприємств і суспільства, то його можна описати таким чином: держава регулює і стимулює аграрну економіку; сільськогосподарські підприємства формують можливості і визначають розвиток продовольства на глобальному та національному рівні; суспільство спрямовує і коригує дії держави, формує принципи дій держави, визначаючи цінності, цілі і певні обмеження для бізнесу.

Державно-приватне партнерство це співробітництво між державою України, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) й юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом України «Про державно-приватне партнерство» та іншими нормативно-правовими актами [1].

У сільському господарстві державно-приватні партнерства можуть сприяти розвитку органічного виробництва. Це вимагає впровадження стандартів в екологічній та соціальній сферах, в галузі виробництва і переробки, які в перспективі здатні наповнити новим змістом державні, а можливо й міжнародні стандарти. В цьому контексті Європейський банк реконструкції та розвитку в 2016 р. планує вдвічі збільшити кількість проєктів і відповідне фінансування грантової підтримки малого та середнього бізнесу в Україні – до двохсот проєктів загальною вартістю 3 млн. євро (грантові кошти надаються урядами США і Швеції) [2].

На основі партнерських відносин між державою та сільськогосподарськими підприємствами впровадження механізму зелених державних закупівель сільськогосподарської продукції дозволить державі ефективніше задовольнити потреби населення і заклади соціальної сфери в якісних продуктах харчування, і залучити до участі в торгах місцевих товаровиробників незалежно від спеціалізації і форм власності, обсягів виробництва, виключаючи при цьому посередників, що є причиною зниження їх доходів.

У тваринництві однією з форм реалізації державно-приватного партнерства можна назвати «Галузеву Програму розвитку молочного скотарства України до 2015 року», метою якої є розвиток молочного скотарства, збільшення виробництва молока до обсягів, що забезпечують продовольчу безпеку країни, споживання молока і молочних продуктів на рівні фізіологічної норми та нарощування експортних можливостей галузі [3]. Слід зауважити, що довгострокові очікування щодо галузевого розвитку молочного скотарства України до 2015 р. не виправдали себе. Це є свідченням низького рівня державно-приватного партнерства, що вплинуло не тільки на зниження доходів сільгоспвиробників, селян, але й погіршення соціальних умов села. За період дії програми не досягнуто не тільки прогнозних показників, вони стали нижчими від фактичних. Поголов'я корів скоротилося на 824,3 тис. голів порівняно з фактичними показниками 2006 р. (без урахування статистичних даних Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей), який слугував базою для розробки прогнозу.

Вважаємо, що державно-приватне партнерство може бути ефективним лише за умови дотримання наступних методологічних принципів:

Економічної відповідальності та рівноправності. Всі учасники державно-приватного партнерства повинні мати рівні права у визначенні варіантів досягнення цілей соціально-економічного розвитку з урахуванням екологічного імперативу. Кожен з учасників повинен нести повну соціальну та екологічну

відповідальність перед суспільством за прийняті на себе зобов'язання;

Селективності – партнерство влади і сільськогосподарських підприємств повинно сприяти концентрації ресурсів та їх джерел за пріоритетними напрямками розвитку аграрного бізнесу. Найважливішим критерієм при цьому буде максимально можлива синергія соціальних, економічних, екологічних, та інвестиційних ефектів;

Стратегічної цілеспрямованості – визначається баченням довгострокової перспективи розвитку сільського господарства з урахуванням необхідних та наявних ресурсів для реалізації збалансованого типу розвитку.

В механізмі державно-приватного та міжсекторального партнерства пропонуємо застосовувати інструменти, основою яких є екологічний імператив:

- спільна розробка цільових екологічних і ресурсних програм та проектів розвитку сільськогосподарських підприємств спільно з органами влади. Програми та проекти повинні мати чітко поставлені екологічні цілі та адміністративний контроль за їх досягненням, а також економічне стимулювання участі сільськогосподарських підприємств у їх розробці та досягненні планових цілей, надання підприємствам самостійності в пошуку ефективних екологічних рішень;

- планування і прогнозування соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням екологічної складової. Політика сільськогосподарських підприємств, що мають показники ефективної екологічної діяльності, високу конкурентоздатність продукції на основі впровадження зелених технологій і активно взаємодіють з регіональними органами влади, повинні бути покладені в основу регіональної стратегії агропромислового розвитку. База таких підприємств може стати центром формування структур управління економіко-екологічним розвитком. Вважаємо, що це стане підтримкою і стимулом для активізації процесу соціальної та екологічної відповідальності керівників сільськогосподарських підприємств.

- створення інфраструктури зеленого розвитку сільськогосподарських підприємств зони радіаційного забруднення як особливої економіко-екологічної зони;

- запровадження соціальної та екологічної відповідальності. Сільськогосподарське підприємство, що завдало збиток навколишньому середовищу, через порушення екологічних нормативів, повністю бере на себе відповідальність його компенсації, або зобов'язане провести відновлення порушеного природного об'єкта. Цей інструмент активізує екологічну відповідальність сільськогосподарських підприємств, зобов'язує прогнозувати збитки від порушення норм виробничої діяльності та вживати завчасно заходів з їх упередження. В якості гарантій виступатимуть як активи підприємства так і механізм екологічного страхування. Підсумком розробки форм державно-приватного партнерства є підвищення рівня екологічної відповідальності аграрних підприємств через екологічну освіту і виховання, доступність екологічної інформації, навчання, врахування громадської думки, добровільних угод та ін..

На наше переконання, вигоди від державно-приватного партнерства повинні отримувати сільськогосподарські підприємства, органи законодавчої та виконавчої влади, сільська громада. Багаторівневість цієї системи сприяє формуванню активного соціально-економічного простору та скоординованої взаємодії зацікавлених сторін на всіх рівнях. У цьому випадку на відміну від державно-приватного партнерства з'являється тристороння міжсекторальна взаємодія між представниками кожного з названих секторів, що мають різні можливості для вирішення спільних соціо-еколого-економічних проблем.

Побудова механізму міжсекторального партнерства ґрунтується на довгострокових відносинах з реалізації еколого-інноваційних проектів на основі взаємовигідного об'єднання ресурсів, розподілу доходів, витрат і ризиків. Сільськогосподарські підприємства отримують реалізацію соціальних намірів під гарантію держави, її підтримку, захист та адекватну оцінку. Сільська громада завдяки об'єднанню зусиль держави, приватного капіталу і місцевої влади, розвиток села та сільської території. Місцева влада завдяки врегулюванню відносин з бізнесом під гарантії та відповідальність держави вирішує соціально-інфраструктурні проблеми села, сприяє зниженню рівня сільського безробіття. Органи місцевого самоврядування мають можливість залучити приватний капітал з метою стимулювання виробництва екологічно чистої продукції, рекреаційної діяльності, збереження природи і розвитку ландшафтів, охорони української самотності сільських територій.

### Список літератури:

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI // Верховна Рада України. – Голос України. – 30.07.2010. – № 140.
2. ЄБРР планує подвоїти грантову підтримку малого і середнього бізнесу в Україні, 2015 [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/1213994-ebrr-planue-podvojitigrantovu-pidtrimku-malogo-i-serednogo-biznesu-v-ukrajini.html>.
3. Про затвердження галузевої Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року // Міністерство аграрної політики України. – Наказ від 10.12.2007. – № 886/128.